

55877

55877A

1913

1970 APR - B.

Bölcsész

3.

1969. SZEPTEMBER

TARTALOMBÓL:

NAGY FELTÜNÉST KELTETT VITA
A KISZ SZEREPÉRŐL ÉS FELADA-
TAIRÓL:

ELLENVÉLEMÉNY
/RITTER GÁBOR/

ÉS
MAXIMALIZMUS, NIHILIZMUS
VAGY VALAMI MÁSZ
/HEGYI ANDRÁS/

HOZZÁSZÓLÁS AZ ÉLET ÉS IRODA-
LOM VITÁJÁHOZ:

LEVEGŐT?!

/EGY STATISZTIKA
EREDMÉNYEIRŐL/

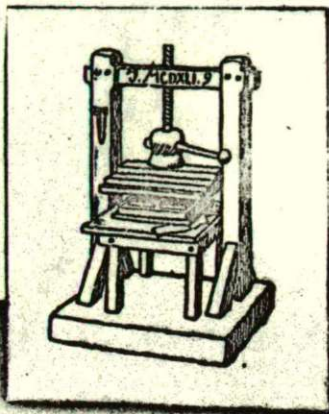
IN MEMORIAM
/TEMESI FERENC/

BEMUTATJUK:
AZ IRODALMI DIÁKKÖRT
ÉS

JUHÁSZ FERENC: A SZENT TÜZ-
ÖZÖN REGÉI CÍMŰ
ÚJ KÖTETÉT

ELLENŐR- LÉ- MÉNY

"Aki szereti a forgálást, szereti a tudományt; aki pedig gyűlöli a fenyítést, okoslan az."

/ Bölcs Salamon példabeszédei 11,32. /

Bárhogy is vélekedjenek egyesek, izsó, nagy változásoktól terhes, forradalmi korban élünk. Szerke a világon ropezesnek szúkaek tűnő régi rendszerek keretei, s teszik első tétova lépéseiket imént kivívott ujak. Földünk számos pontján próbálják mindenre elszánt emberek semmilyen perspektívával nem rendelkező, mások urelata sorsuk irányítását saját kezükbe ragadni. Akad, ahol ez nem hoz mást, mint az eddigi helyett egy újabb szűk kör uralmát milliók relett, másutt azonban, ugy tűnik, megvan a lehetősége, hogy e milliók végre maguk határozzanak életuk, tevékenységük jövőjéről, értelméről. Az egész világon, még az első pillantásra legcsendesebbnek látszó zugokban is óriási fejlődés, de legalábbis jelentős változás tapasztalható mindebben emi az ilyen hatalmas megújulások lendítő erejét képezi - például minden iskolásgyerek előtt közhelynek számít már a tudomány, a technika, a technológia rohamos fejlődését emlegetni. Nálunk és hozzánk hasonló társadalmakban ezen a területen jelentkezik legerősebben, itt ad el ez a világmeretű küzdelem hiszen nem kisebb kérdés, annak megoldása vár rák, hogy elulfejlett termelőerőink formálják-e saját képükre termelési viszonyainkat - s ugyan gondoljuk meg, mire le társadalmak is léteznek a mióinkhez hasonló technikai-technológiai színvonalon - vagy sikerül megtalálnunk a leginkább célravezető utat ehhez; hogy termelőerőink további nagyarányú fejlesztését azokból tulajdonképpen nem vételeződnő, a legszélesebb tömegek aktív, öntudatosan alkotó részvételére épülő termelési viszonyok között végezzük.

E kérdést egész társadalmunk, tenát ennek minden egyes tagja oldja meg, nem nalmi fennkölt vívódások közepette, hanem mindennap, minden peroben, minden választásával, cselekedetével, egész tevékenységével. Így tehát - teljesen függetlenül attól, tudatában van-e ennek - tulajdonképpen arról dönt nap mint nap, hogy elfogadja-e termelőerőink jelenlegi elulfejlett voltát termelési viszonyaink meghatározó erejének, s ez esetben szükségképpen azok oldalára áll, akik világszerke saját érdekeik szervezte kevesek urelmát valósítják meg milliók felett, vagy - s ez persze nem tételeződik semmiféle "józan", "normális", napról-napra mindentől és mindenkitől függetlenül a lehető legmagasabb színvonalon fogyasztani akard megfontolásból - nem fogadja el és evangéliumának tűnő szóhasználatával élve megtörtöztatja magát, ellenáll a csábításnak, de ha kell lázong, követel, protestál, csak és csakis azért, hogy a társadalomban, melyben él mindenki aki a haladásnak ezt az útját-módját elfogadja, s tesz is érte, azonos módon irányítsa sorsát, jövőjét. Konkrétabban: például az értelmiség és az irányító apparátus esetében ez azt jelenti, hogy tudatosan nem foglalja el a társadalom szerkezetében azt a helyet, melyet az elulfejlett termelőerők számára biztosítanak, ezért, hogy mindegyik, aki hasonlóképpen kívánja építeni ezt a társadalmat-ugyádszt a helyet foglalhassa el, ugyanugy határozhasson, dönthessen sorsa felől, tehát tudatosan lemond egy egész sor "természetes" előjogról, "előnyről".

Ilyesmit minden "józan" és "normális" megfontolás visszautasít, hiszen alapvető érdekeket sért, ilyesmire csak az olyan, a "józan" és "normális" megfontolás által ködös álmódosóknak tekintett emberek képesek, akik egy nagy, távoli, számukra bizonyos mértékig el nem érhető cél, az egész emberiség közös, közösségi boldogulása érdekében tevékenykednek, eltekintve szinte minden őket meghatározó körülménytől, akkor is folytatva munkájukat, ha a körülmények pusztán látuk ellen törnek, akik így a legszabadabb, tehát legigazibb emberek: a kommunisták.

Sok ilyen emberre volna szükség, szinte mindenkinek többé-kevésbé hasonlítani kellene hozzájuk. És ez nemcsak afféle jámbor óhaj, hiszen társadalmunk ilyen irányú pozitív nevelő hatásán kívül külön szervezet foglalkozik mint legfőbb feladatával az ifjúság illetően nevelésével, a KISZ. Esztünkben - egyetemisták lévén - az olyan kommunista értelmiség nevelése a célja, mint amilyenről fentebb esett szó, hatását, eredményeit bőrünkön érezzük, s őrzi mindinkább egész társadalmunk. Hogyan folyik ez a nevelés, hogyan formálja egyetemünk KISZ szervezete az előttünk álló hatalmas feladatok megoldására kész embert? Előadásokkal, vitákkal, kampányszerű politikai akciókkal, kétheti munkával, kulturális-és sporttevékenységgel és természetesen a mozgalmi élet különböző fórumaival.

Az előadások általában politikai jellegűek, eseményekről, tényekről, nézetekről tájékoztatnak olykor igen magas színvonalon. Nevelő hatásuk az egyetemi előadásokkal körülbelül azonos, azaz, ha jók, felkeltik az érdeklődést bizonyos kérdések pusztán tanulmányosabb iránt, különösen azonban nem mozgósítanak semmire. Alkalmesebbnek tűnnek erre a különböző viták, ezeken azonban többnyire olyan kérdések kerülnek napirendre, melyek ehhez ugyan még elég érdekesesek, hogy felvessék őket, egyébként azonban aligba képezik a résztvevők legfontosabb problémáit, s ha netán nagy véletlenül igen, akkor sem találunk túlzott érdeklődésre, többnyire azért, mert a résztvevők nincsenek egészen tisztában a kérdések fontosságával, amiről csupán meggyőződéssel szinte lehetetlen meggyőzni őket. De ha ezek a viták kiválóan sikerülnek is, csak főmegoldásnak lehetnének alkalmazhatók, hiszen valahányszor megvitát, valamiről meggyőződni sokkal egyszerűbb, mint alkalmazni azt a gyakorlatban. A vitaeredmények mindennapi alkalmazásának elsőrendű iskolái lehetnek a kampányszerű politikai akciók. A gyakorlatban azonban ezek központból elhatárolt és irányított mozgások / most pl. a "Vádoljuk az imperializmust" mozgalom / s nem jelentenek többet el nem olvasott fellejtések és sebtében átfutott kiállítások orvítatásánál, néha egy-egy meggyőződéssel tarkítva, melyek nevelő hatása olyan, mint az ünnepségek általában. Azaz aki meggyőződésből vesz részt rajtuk, azon sok nevelőhatás nincs, hiszen mindennel egyetért, aki meg csak betévedt / sajnos jogosan / elégedetlen, hogy ezeken nem tapasztal többet az általa elmerasztott kérdésekből mint egyébként, bármely más fórumon, bármely alkalommal. E kampányszerű akció körében, de egyébként is - minthogy joggal nagy nevelőhatás tulajdonítanak neki - szoktak közös fizikai munkavégzést is szervezni. Ha hozzáteszük, hogy ezért a munkádért résztvevője nem kap fizetést, azt a bajban lévő segítségére vagy másokéért küldik, még világosabbá válik milyen nagyhatású eszköz lehet ez. A valóságban persze egy fest és dolog, hogy bizonyos számú munkórát kell ledolgozni, s az egész ezirányú tevékenység ennek mihamarabbi teljesítésére irányul csak, s általában tapasztalat, hogy igen lenkádó munkakodással, produktivitással. Rendszer még a KISZ kulturális-és sportmozgásokat, Ezek szerepe a kommunista értelmiség nevelésében körülbelül a labdarúgó bajnokság, a táncdalverseny, legjobb esetben pedig / az egyébként igen magas színvonalú/Budapesti Zenei Hetek, vagy Pécsi Filmszemle tudatformáló hatásához hasonlítható.

Mind ezek után marad tehát a mozgalmi élet különböző fórumainak nevelő hatása. Helytelen volna megelégedni róluk, hiszen ezeken dönt a tagság az őt érintő kérdésekről, itt határozza meg tevékenységének irányát, célját - munkájának hatását, értelmét, saját nevelődését, sorsa, jövője felől határozza tehát, így ez a jövő öntudatos társadalmát építő-védő emberének talán legfontosabb iskolája. A gyakorlat sajnos erről győz meg, hogy a tagság / igen ritka, főként személyes vagy egészen formális kérdésekkel foglalkozó kivételtől eltekintve, bár ez is inkább a vezetőségek megbeszéléseire jellemző / nagyfokú passzivitást, érdektelenséget tanúsít ezeken, ami ugye tűnik, jórészt abból fakad, hogy lényegében nincs semiben érdekeltnek érezni magát, nincs emiről döntés, hiszen a fentiek után talán nyilvánvaló, hogy külön-

nősebben mérlegelhető, problémát okozó mozgalmi munka kommunista nevelő tevékenység - nem folyik. Előadásokat ugyanis bármely intézmény, közösség felkérésére szívesen és magas színvonalon rendez a TIT, akármilyen vitás kérdést megbeszélhet, aki akárhol talál ehhez számára megfelelő partnereket, véleményét a napi politikai problémákról szabadon nyilváníthatja bárhol, bárki, a párt álláspontját is megismerheti annak orgánumaiból, munkáskalom - akár fizetetlen is, bár ilyenre sok jelentkező aligha van - sőt elég, sporadik magán-vagy egyesületi alapon is lehet, s kulturális forradalmunk vívmányai mindenki számára biztosítják minden közvetítő szükségessége nélkül a művelődés és művelvezet szinte számtalan lehetőségét.

Persze jogosnak tűnik ez ilyenkor szokásos ellenvetés, miszerint a KISZ az ifjúság szervezete, tevékenységét ez határozza meg, s ha egyszer ilyen tevékenységet onajt hát miért ne csinálja? Az ezzel érvelők azonban elfeledkeznek talán a KISZ nevelő szándékaról, arról, hogy nem akármilyen, a bevezetőben jelzett nagy történelmi feladatot végrehajtóit kell nevelnie, de arról is, hogy mindazt, amit a KISZ manapság csinál, tagjai nem igénylik különösebben. Ha tehát egyik nap bejelentenek, hogy megszűnik a KISZ, senki sem esne kétségbe, a kevés, amit eddig is szívesen csináltak, az most talán még könnyebben menne, hiszen nem kellene mindenféle fölösleges formasságokat eskosztani a dolgok nyakába ezután, s ez azt bizonyítja, hogy ami a tagság számára vonzó a KISZ-ben azt megtalálja könnyen a Kommunista Ifjúsági Szövetség nélkül is.

Legyünk őszinték, a most folyó KISZ-munkát nem is a tagság végzi, - elmenni egy előadásra, végighallgatni egy vitát nem tulajdosan megerőltető feladat - hanem a vezetőség, rutinosan szervezgetve s ha nem is jól bevált, de legalább megszokott, elajozottan lepergő programokat. Ezek a vezetők pedig nem mindenre elszánt szabotőrök, akik mindenáron akadályozni akarják a jövő kommunistainek nevelését, hanem - némi kivétellel - jószándékú, dolgozni akaró emberek, akik nem lévén tisztában, tulajdonképpen mit, s miért is kellene tenniük, meglekészenek bizonyos feladatok rutinos, szükségszerű, köteleességszerű, elvégzésével, ami ezután messzemondottan megnyugtatta lelkiismeretüket, s ha észre is vesznek egyet-mást az említett nehézségekből, tökéletesen felmentve érzik magukat minden felelősség alól, hiszen ők képességeik szerint mindent megtettek.

Kétségtelen, hogy igazságtalanság volna mindenért a vezetőket nibáztatni, nyilvánvaló azonban, hogy nekik, a KISZ élcsapatának, melyet maga a tagság vél annak, kellene topréngeni a megoldáson. Mégis - a sorok szerzőjének keserű tapasztalata szerint - tulajdonképpen elégedettek a most folyó tevékenységgel, reményekre jogosítónak tartják. Sőt - a sorok szerzője nem csekély felháborodással szerzett róla tudomást - akad vezető, aki bár szinte maximális anyagi körülmények között él, nem átalja azon a jogcímen a neki adható legmagasabb osztálydíjat követelni, hogy vezető pozíciót tölt be, melynek ellátásával tehát annak teljes eredménytelensége ellenére is elégedett, s melyet valami megfizethető, s megfizetendő állásnak vél! Mért csodálkozik akkor bárki is ezután, ha a tagság jó része - bevallva vagy bevallatlanul - tulajdonképpen csak ezért KISZ tag, hogy az azzal járó csekély előnyöket élvezze, s hogy olykor, / továbbtanulás, elhelyezkedés alkalmával stb. / bizonyos adminisztratív nehézségeket elkerüljön!

De ugyan, mit is lehet tenni ebben a fonák helyzetben, melyben a tagság - ezt joggal vetik fel a vezetők - igen közömbös a mozgalom ügyeiben, s melyben a vezetők jórészt elégedettek majdnem eredménytelen munkájukkal, ami arról tanuskodik, hogy csak alig, vagy egyáltalán nem sejtik, miért van szükség Kommunista Ifjúsági Szövetségre. Azaz alig, vagy egyáltalán nem sejtik, mi folyik körülöttük, mi a helyük, szerepük benne, - miért van szükség rájuk! Logikusnak tűnik ezután a válasz: nem kell mást tenni, mint ami egyébként is a KISZ számos dokumentumában meghatározott vélje, feladata, tudatosítani tagságának szerepét, perspektíváit társadalmunkban, a világban. Természetesen ez egész társadalmunk feladata, melyet tagjaira gyakorolt hatásával nap mint nap el is végez, ebből azonban jelentős részt vállalhatna a KISZ, hiszen ugy tűnik, nem kevés negatív hatás ellensúlyozásra vár.

Mindazt pedig - a fentiek után talán nyilvánvaló - nem végezheti el az eddigi igen csekély eredményt felmutató módszerekkel, melyek vizsgálata is azt bizonyítja,

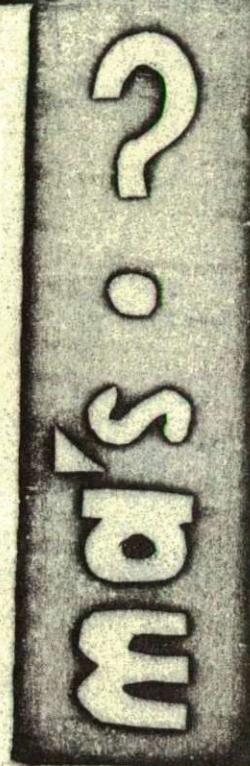
hogy egyetlen olyan módszer alkalmazása sem hozhat lényeges haladást, mely egyedül a tagság egyes programokon való pusztán részvételével próbál megoldást keresni. Olyan módszert kell találni, mely minden egyes tag aktív munkájára épül, mely munka teszi aztán érdekeltté a tagságot, nemcsak és nem is elsősorban a mozgalom kérdéseiben, hanem társadalmunk problémáinak megoldásában, s ezen keresztül - mint a feladat adott keretének - a mozgalom ügyeiben. És ez persze nem lehet akármilyen munka, - tehát semmiképp sem hasonlíthat napjaink csak megáért létező, lelkiismeret-összillapító KISZ munkájához - ez csak olyan aktív, a társadalom valóságára ható, azt irányítani, alakítani kísérő tevékenység lehet, mely végzőjét mintegy társadalmunk feladatainak, nehézségeinek kellős közepébe helyezi, részesévé avatja, bebizonyítja számára minden elhatározásának, tettének döntő jelentőségét, mely meggyőzi, hogy személyes sorsa, boldogulása, egész társadalmunk hasonló haladást igénylő tevékeny tagjának boldogulása függ, melynek személy szerint ő is alakítója, felelőse.

Esetünkben - a jövő pedagógusai lévén - nyilvánvalónak tűnik, hogy ez a munka olyan nevelő tevékenység lehet, mely azokra a nevelési területekre koncentrál ahol társadalmunk problémái a legélesebben jelentkeznek, s melyeken jelen pillanatban igen szükségesnek látszik csendes, önzetlenül segitenünk. Ilyenek például a hátrányos helyzetben lévő iskolások, munkás- és parasztristatok tájékozódásának, művelődésének, tanulmányainak állandó segítése, rendszeres foglalkozás rossz szociális körülmények között élő, vagy problematikus, nehezen nevelhető gyerekekkel stb. De elképzelhető egészen másra is, tervezési, szervezési, agitációs feladatok ellátása az iparban és a mezőgazdaságban, rossz körülmények között dolgozó TSZ-ek segítése és még igen sok más. Ugy tűnik ilyen, vagy ehhez hasonló tevékenység alkotnátja igazán eredményesen a KISZ-munka centrumát, lényegét, az eddigiek során hagyományossá vált formák pedig elfoglalhatják az őket megillető helyet a mozgalmi életben; a jobb munkavégzés eszközeiként, mint a munkamódszerek, tapasztalatok, eredmények és célok megvitatásának fórumai, mint a feladatokra való felkészülés segítői, s mint az egész munka - mondhatnánk szinte mindennapi tevékenység, élet - irányítói, meghatározói.

Nem mered más feladat ezek után, mint annak szemügyre vétele, hogy kik kezdeményezhetik ezt a megújulást, melyre, mint az előbbiekből kitűnhetett, jórészt fel nem ismert objektív körülmények inspirálhatnak csak, s melyek aktív, tevékeny elősegítésére igen csekély szubjektív igény és elhatározás tapasztalható. Minden bizonyítást nem szok, akik számára igen kényelmes és megfelelő a KISZ mai helyzete, akik messzemenően elégedettek annak rutinos, öncélú, s szinte teljességgel hatástalan munkájával, hiszen akkor is ha ennek nincsenek egészen tudatában - nem látnak egyebet a Kommunista Ifjúsági Szövetségben, mint több-kevesebb előnyt, vagy érvényesítési lehetőség megszerzésének eszközt, melyre az így, mostani állapotában is kiválóan alkalmas - javításán, megreformálásán tipegődniök, munkálkodniök tehát feleslegesnek, egyéb céljaikat akadályozónak tűnik. Azokra vár ez a feladat, akik bár semmivel sem jobbak, kiválóztottabban bárki másnál, s kik előtt bár éppúgy, mint a többiek előtt ott áll a veszélytelen belenyugvás, a kisebb-nagyobb előnyök, az érvényesítés lehetőségeinek tulajdonképpen teljesen legális, senki által nem háborgatott elfogadás, hajhászása, egyszerűen képtelenek belenyugodni tudatlanságukba és tehetetlenségükbe, akik megsejtettek abból valamit most nap mint nap egyre kinzóbb felelősségerzettel tölti el őket annak tudata, hogy a forrongo világ változásainak iránya, módja személy szerint tőlük is függ, hogy nem történhet semmi ezen a földön, aminek közülük ne lenne, ami ne hatna életükre, amit tehát tulajdonképpen irányítaniök, de legalábbis felismerniük kellene, hogy ne uralja őket, s hogy ezt most, ott ahol vannak el kell kezdeniök, meg kell ragadniük azt a kiválókozó lehetőséget, mely sok munka, s nem kevés lemondás árán talán az ember lehetőségeinek legmagasabb csúcsára juttathatja őket; tevékenységük, életük, sorsuk - világuk szabad urai lehetnek.

Minden bizonyítást nincsenek kevesen, számuk egyre nő, egymásra találunk, s kis alkotó közösségeik képezhetik a jövő nagy megújulásának archimedesi pontját.

Maximalizmus, Nihilizmus vagy valami

"Csak azok vakon parancsoknak" megelégszhetnek, képzelhetik, hogy nem fenyegeti őket a "tévedés" veszélye, vagy hogy sohasem vádolhatják őket "hibákkal".

... A kommunista tudja, hogy tévedhet. Mindenki tévedhet, de ami a kommunistát megkülönbözteti, az az, hogy olyan objektív kritériumokkal /a marxi-lenini elmélettel/ rendelkezik, amelyek megtanítják arra, mibe kerülhet egy tévedés, lehetővé teszik sok tévedés elkerülését, s ha tévedéseket követ el, ezek felismerését és kijavítását.

A kommunista nem vak végrehajtó. Tud felelősséget vállalni, tehát vállalni azt a kockázatot, hogy i g a z a legyen, azaz /mert ez ugyanannak a dolognak a másik oldala/, hogy t é v e d j e n...

... Az olyan bíráló, amely nem nyugszik helyes elméleti elveken, nem bíráló, hanem t á m a d á s. Az olyan bíráló, amely nem teszi lehetővé a helyesbitést, nem bíráló, hanem sebészi /vagy rendőri/ b e a v a t k o z á s. Az olyan, akár összeinte bíráló, amely nem torkollik bele ténylegesen a helyesbitésbe, nem önbíráló, hanem v a l l á s o s g y ó n á s. A marxisták-leninisták számára sem a bíráló, sem az önbíráló nem önmagáért fontos, hanem az eredmény, a helyes elvek alapján történő helyesbités miatt. Csak így módon juthatnak előre a dolgok...

/Louis Althusser: Marx az elmélet forradalma 10.lap/

Nem könnyű válaszolni Rittersporn Gábor "Ellenvélemény" c. cikkére. Nem azért, mintha az abban felvetett gondolatokra tulságosan nehéz feladat lenne reflektálni, hanem azért, mert úgy tűnteti fel magát, mint aki pozitív irányú változást, forradalmi átalakulást akar ifjúsági mozgalmunkban, mint aki félti, óvja a KISZ-t. A válaszadást nehezíti az a körülmény is, hogy a jelenlegi KISZ vezetésnek /amelyet a tagság nemrég választott demokratikusan újjá/ eléggé silány szerepet szán ebben a folyamatban, hisz szerinte mi érdemlegesebbet nem is tudunk, nem is akarunk tenni a problémák megoldása érdekében. Figyelembe véve azt is, hogy Rittersporn ténylegesen meglévő hibákat is ostromoz - úgy tűnhet, hogy amikor vele vitatkozunk, akkor a kényelmesség álláspontjára helyezkedve tagadni akarjuk a problémák meglétét, a hibák kijavításának szükségességét, s gátat akarunk vetni minden újítási kísérletnek. Erről szó sincs, s nemcsak azért, mert élesen visszautasítjuk ezt a bennünket sommásan elmarasztaló véleményt, hanem mindenekelőtt azért nem, mert ha valaki, akkor mi, KISZ vezetők szeretnénk a legjobban, ha mozgalmunk kigyógyulna gyermekbetegségeiből, és ezért nemcsak töprengeni, de nap mint nap tenni is készek vagyunk.

Az "Ellenvélemény" első része önmagában egy eléggé ködös, zavaros, néhol tárgyi tévedésektől sem mentes összefoglaló akar lenni korunk, társadalmunk jellemzőiről, "égető" kérdéseiről. Az egész cikk gondolatmenetét vizsgálva azonban mégis világos eme elvi alapvetés rendeltetése. Rittersporn szerint adott egy kozmikus méretekben fejlődő tudomány, ill. egy eddig soha nem tapasztalt forradalmi folyamat, s nálunk, valamint a hozzánk hasonló társadalmakban is óriási feladatok várnak megoldásra. Ehhez képest - jelentőségét tekintve - van egy mikromilliméterekkel is alig mérhető KISZ, amelyet ha feloszlattunk, senki sem venne észre, sőt "a kevés, amit eddig is csináltak, az most talán még könnyebben menne". A KISZ vezetők a szervezet megújítására, e horribilis

feladatok megoldására természetesen alkalmatlanok. A "megújulás" kezdeményezői - nyilván magára és a hozzá hasonlókra gondol - azok lehetnek, akik "megszéjtettek abból valamit, ... hogy e forrongó világ változásainak iránya, módja személy szerint tőlük is függ".

Vegyük sorra ezeket a tényezőket:

1/ Ami az elvi alapvetés első részét illeti, az "nesze semmi, fogd meg jól" gondolatsor. Homályos és ködös /nem véletlenül van ez így!/ megfogalmazása mindenféle belemagyarázásra alkalmas. Rittersporn nem ír a tőkés társadalmakban folyó osztályharorról, a nemzeti felszabadító küzdelmekről, a szocialista és a tőkés világrendszer kétségkívül forradalmi összeecsapásáról, az egész tőkés világon átsöprő diákmegmozdulásokról, a vietnami nép harcáról /amelynél forradalmibbat nehéz elképzelni/ az amerikai agresszorokkal. Ő egy langyos masszával önt nyakon bennünket, ahol a forrongás "szerte a világon", "földünk számos pontján" történik, és "mindenre elszánt emberek" /?/, milliók /?/ harcolnak egy szűkebb kör /?/ uralma ellen. Hogy hol, kik, ki ellen, miért stb., arról egy szó sincsen! Értsd, ahogy akarsz. De ez még mind semmi. Ezután következik annak kifejtése, hogy: "... nem kisebb kérdés, annak megoldása vár ránk... alulfejlettség /???/ termelőerőink formájának-e saját képükre termelési viszonyainkat..." A kijelentés és a kérdésfeltevés rendkívül izgalmas annál is inkább, mert erről, legalábbis én /hja, mit tesz a műveletlenség!/, még nem hallottam. Hogy termelőerőink miért, vagy mihez viszonyítva alulfejlettek, és hogy vannak olyanok, akik ezt az alulfejlett állapotot termelési viszonyaink legfőbb meghatározó erejének tudatosan vagy tudat alatt elfogadva, a kevesek uralmát ismerik el a milliók felett - ez rejtély előttem, bár van olyan gyanúm, hogy ez oltári nagy zagyvaság. Persze még lehetne szaporítani a homályos fogalmakat: "hozzánk hasonló társadalmak", vagy "miféle társadalmak is létezhetnek a mieinkhez hasonló technikai-technológiai színvonalon" stb. Talán a jóisten és Rittersporn tudná ezt megmagyarázni. Én nem bántani akarom vitapartneremet, de legalábbis érzékeltetni szeretném, hogy az az elméleti kiindulópont,

elyet ő gyakorlati tézisei alapján választ, legjobban esetben is érthetetlen, bár inkább értelmetlennek tűnik. Ki tagadná, hogy eseményekben gazdag, izgalmas korban élünk. Vitan felül forradalmi az a tény, hogy növekszik a szocialista országok, a nemzetközi munkásmozgalom, a nemzeti felszabadító mozgalmak és a békeszerető milliók ereje. Tény az is, hogy a világpolitikában legalábbis három, egymástól jól elkülöníthető erővonal van. Az első, amelynek meghatározó szerepe van a világ fejlődésében, a szocialista világrendszer, a szocialista forradalom, a világ kommunista mozgalmának ereje. A második az ugynevezett harmadik világ erősoportja, amelyen belül országonként, népenként, világrészenként eltérőek a törekvések, de közös és alapvető jellemvonásuk, hogy a gyarmati rendszer megszüntetéséért, a neokolonializmus ellen, az önálló és független nemzeti létért, az adott országok társadalmának belső fejlődéséért küzdenek. E két tábor nagyon sok ponton találkozik az imperializmus elleni küzdelemben. A harmadik világ öme küzdelme a maga módján szintén forradalmi harc, amely a mult örökségének felszámolására, a szebb, boldogabb, szabadabb jövő felépítésére irányul. A harmadik erővonal az imperialista tábor, amelynek országaiban nap mint nap valamilyen formában felszínre tör a társadalmi elégedetlenség, vagy hatalmas sztrájkok, tüntetések, vagy diákmegmozdulások, ill. számos más módon jelentkező forradalmi válságok formájában. Tény az is, hogy az imperialisták agresszivitása az utóbbi időszakban fokozódott, ami az osztályharc éleződését vonta maga után nemzetközi méretekben is.

Ilyen körülmények között a szocialista tábor országaira - így hazánkra is - fokozott felelősség hárul mind a nemzetközi osztályharc frontjain, mind pedig szocialista rendszerünk építése tekintetében.

Pártunk a MSZMP VIII. kongresszusán megállapította, hogy a termelési viszonyokban döntő, szocialista irányú változás következett be, termelőerőink nagyarányú fejlődése következtében megteremtettnek mondhatjuk a szocializmus műszaki bázisát, létrejöttek a feltételek a felépítmény szocialistává válásához, ezeknek az életszínvonal. Ennek alapján pártunk nagy és forradalmi feladatot állított népünk elé: a szocialista társadalom teljes felépítését. A IX. kongresszuson elfogadott gazdasági reform már eddig is adott, ezután még inkább ad lehetőséget termelőerőink,

szocialista gazdaságunk nagy és sokirányú fejlesztésére. Nap mint nap alsó és felső szinteken egyaránt napirendre került és kerül a szocialista demokrácia kiszélesítésének kérdése, amelyet mi már az egyetemi élet belső demokratizmusának fejlődésén is kitűnően lemérhetünk.

Ránk KISZ tagokra, bölcsészhallgatókra, leendő tanárookra, igen komoly társadalmi feladataink közül mindenekelőtt a kulturális forradalom kiteljesítésében való részvétel vár. Ez kétségtelenül nem kis dolog.

2/ Nézzük meg milyen megállapításokat téssz Rittersporn a KISZ-el kapcsolatban? Szerinte a KISZ célja kommunista nevelése, a szó szoros értelmében vett kommunista értelmiség formálása. Ez alapvetően maximalista kiindulópont, még akkor is, ha ennek a célnak az elérése felbecsülhetetlen jelentőségű lenne számunkra. Jelen körülmények között ez - egész egyszerűen irreális követelmény lenne. Az egyetemi és ehhez kapcsolódóan a KISZ munkaterveiben szerepel - megítélésem szerint kissé eltulozva - hogy a cél a kommunista szakemberképzés, a KISZ részéről pedig ennek segítése. Szerintem ilyen feladatot csak egy későbbi időpontban állíthatunk fel valójában, még akkor is, ha évről-évre egyre több - a szó nemes értelmében vett - kommunista szakember hagyja el intézményünket. Itt természetesen két dolgot kell tisztán látni:

a./ nem lehet egyenlőségjelet tenni a két célkitűzés indíttatása tekintetében, még akkor sem, ha mindkettőt talán illuzórikusnak tartjuk. Rittersporn részéről - úgy tűnik - egy tudatosan idealizált, egy helytelen elvi koncepció szerves részét képező, a jelenlegi KISZ-t lejárattal akaró, tehát végső soron dezorganizáló tartalmat takaró fogalomról, míg a másik esetben egy alapvetően tisztességes, bár nem szerencsésen megfogalmazott, tartalmát tekintve egyértelmű és világos, végső soron ösztönző hatású dologról van szó.

b./ mindez nem jelenti azt, hogy le akarnánk becsülni mindazokat a feladatokat, amelyek akár a KISZ, akár az ötéves képzési ciklus előtt állanak.

Melyek az egyetemi KISZ szervezet legfőbb feladatai?

A mi KISZ szervezetünk is politikai tömegszervezet, a párt segítője az egyetemi ifjúság nevelésében. A marxizmus-leninizmus szellemében kell nevelnie, és a szocialista társadalom építésére kell mozgósítania a fiatalokat. Képviselnie kell az ifjúságot állami és társadalmi szervezetek előtt, védenie kell az ifjúság törvényekben és rendeletekben biztosított jogait, gondoskodnia kell a KISZ tagok szabadidejének értelmes, hasznos, célszerű felhasználásáról. Ha ezt végiggondoljuk, kitűnik: nagy, szép és forradalmi feladataink vannak. KISZ tagjainktól elvárjuk a becsületes helytállást a tanulásban, az aktív közösségi tevékenységet és a szocialista erkölcsi normáinak megfelelő emberi magatartást, végül nem utolsósorban az elvi, ideológiai, világnézeti szilárdságot. Magas ez a mérce? Ugy véljük: feltétlenül az, de ugyanakkor reális is egyben.

Rittersporn arra az általa felvetett kérdésre, hogy ti.: "hogyan formálja egyetemünk KISZ szervezete az előttünk álló hatalmas feladatok megoldására kész embert?", a következő választ adja: "előadásokkal, vitákkal, kampányszerű politikai akciókkal, kétkézi munkával, kulturális- és sporttevékenység szervezésével és természetesen a mozgalmi élet különböző fórumain." Az előadások szerinte tájékoztatnak - jól, rosszul -, bizonyos érdeklődést kelthetnek fel, egyébként semmire sem mozgósítanak. Azután vannak a viták, amelyek szintén nem túl érdekesek, de ha azok is, szintén nem érnek sokat, mert valamilyen könnyebb vitatkozni, mint alkalmazni ezt a gyakorlatban. A kampányszerű politikai akciók - csakugy, mint az előzőek - teljességgel haszontalanok. Van még persze a lankadó kedvvel végzett fizikai társadalmi munka, valamint a táncdalfesztivál és a labdarugóbajnokság hatékonyságát is majdnem elérő kulturális és sportmunka. Mindezt figyelembevétel, ha most megszűnne a KISZ, "senki sem esnék kétségbe" - állapítja meg Rittersporn.

Előljáróban csak annyit: mi nagyon komolyan számbavettük és vesszük a jövőben is mozgalmunk meglévő hiányosságait, gyengeségeit. E pillanatban is van belőlük jónéhány, ilyenek például: gyermekcipőben jár a KISZ tevékenysége a szakemberképzés tekintetében, kétségkívül differenciáltabb, vonzóbb formákat és tartalmat kell keresnünk eszméi-politikai nevelőmunkánk számára, különösen felsőbb szinteken, nálunk is fennáll a bürokratizálódás veszélye, egyetemi hallgatóink

össze nem juttatjuk azt a szerepet a város és a megye közéletében, amelyet kellene, csak a kerületi lépéseket tettük meg hallgatóink egyetemen kívüli társadalmi-közéleti tevékenységének, az intenzív szakmai-társadalmi munkának a kibontakoztatása érdekében, gond még a KISZ belső demokratizálása tartalmának és szervezeti kereteinek kidolgozatlansága, KISZ munkánk legalsó szintjein /alapszervezetekben, csoportokban/ sok helyütt valóban nem felel meg a napi ritmunka elvégzésén túl vonzó, érdekes, lelkesítő közösségi élet, kulturális munkánk sem. Mindezen esetekre sem bölcsészhallgatókhoz méltó, tömegsportról egyelőre még szó sincsen, fokozott és új feladataink vannak a tanulmányi és a szociális érdekvédelem terén, és még lehetne sorolni a kisebb-nagyobb megoldásra váró problémákat, amelyek között kiemelkedő helyet foglal el a KISZ kommunista jellegének erősítése a tömegszervezeti jelleggel belülről, ami persze - legalábbis egyelőre - nem fogja azt jelenteni, hogy a KISZ-tagoknak, valamennyiüknek, kommunistákká kell válni.

Mi ezeket a hibákat nem titkoljuk el, világosan látjuk, és a KISZ tagság nagy tömegeinek aktív támogatásával ki is akarjuk és - meggyőződésünk - ki is fogjuk küszöbölni.

Ezen és az itt fel nem sorolt gondokkal, problémákkal együtt bátran elmondhatjuk, hogy KISZ szervezetünk politikai befolyása a hallgatókra számottevő, eszmei-politikai nevelőmunkánk nagyrészt elérte célját. A legutóbbi felmérés adatai egyértelműen bizonyítják, hogy KISZ tagjaink döntő többsége elfogadja szocialista rendszerünket, a marxizmus-leninizmust, egyetért pártunk bel- és külpolitikájával, tudatos ateistának vallja magát. Mi ez, ha nem érettség, politikai, pozitív állásfoglalás, mit bizonyít ez, ha nem azt, hogy a hallgatóság nevelésével intenzíven foglalkozó KISZ politikai munkája nem volt hiábavaló. Ha meggondoljuk, hallgatóink alapvetően éretten reagáltak olyan fontos eseményekre, mint a csehszlovák probléma, vagy a nemzetközi diákmegmozdulások. Ezt a pozitív képet nem homályosítja el az sem, hogy a felmérésből más is kiderült. Megtűnt például azt, hogy számottevő hallgatói réteg tagadja a párt vezető szerepét a gazdaság és a kultúra, tudomány frontján, hogy még mindig jelentős azon hallgatók száma, akiknek viszonya rendezetlen a vallás tekintetében stb. Ezt tudjuk, van még tennivalónk.

Az általunk helyesnek ítélt elméleti felkészítés mellett jelentős gyakorlati, politikai eredményekről számolhatunk be. A Terrersporn által annyira lebecsült "Vádoljuk az imperializmust" akció keretén belül kb. 40.000 Ft. gyűlt össze a vietnami egyszámúra egyetemünkön, amelynek több mint felét karunk KISZ szervezete adta, és ez döntő részben a Rittersporn által ledegradált társadalmi munkaközi szellemi tevékenységnek köszönhető. Egyébként egyetemi hallgatóink évente kb. 18-20.000 társadalmi munkórát teljesítenek, általában nem lankadó munkakedvvel. És bármennyire profánnak tűnik, a politikai akciók /vitakörök, ünnepi meggyűlések, nagygyűlések stb./ demonstráló, hallgatóinkat nevelő és állásfoglalásra késztető jellegükkel fogva szintén gyakorlati tettek. Azt mi is tudjuk, hogy egy vietnami nagygyűlés nem ér fel azzal, mintha Vietnámban harcolnánk az agresszorok ellen. Eme belső politikai munkának még van egy másik, igen jelentős tartalma: hallgatóinkat fel kell készíteni, meg kell tanítani arra: hogyan kell politikai kérdésekkel foglalkozni, ki kell alakítani bennük a politikai, közéleti kérdések iránti érdeklődést. Mert nemcsak akkor készítjük fel hallgatóinkat jól a pedagógushivatásra, ha rászabadítjuk őket az üzenetekre, TBZ-ekre, iskolákra úgy, hogy az a középiskolás gyerek vagy munkás- és parasztfiatal pillanatokon belül "ki tudja osztani" és zavarba tudja hozni őket, hanem az előbb említett dolgokra is szükség van, sőt először erre van szükség, és csak utána, ha maga is már rendelkezik kellő mennyiségű és minőségű municióval az a KISZ tag, akkor vessük be a kulturális forradalom frontjain őket. A katonát is előbb löni tanítják meg, és csak azután engedik harcolni.

Az azután teljesen más kérdés, hogy mindezt hogyan lehet jobban, okosabban, színvonalasabban és főleg eredményesebben csinálni. Ezen lehet és kell is gondolkodnunk. De ez a mi feladatunk, és ezt sem a TIT-nek /amelynek egyébként - jó, ha barátunk ezt is tudja - nem az ifjúság eszmei-politikai nevelése a feladata, és nem is az lesz a jövőben sem/, sem másnak nem tudjuk, de nem is akarjuk albérltetbe kiadni.

Rittersporn álláspontja a kulturális és a sportmunka értékelése tekintetében egyenesen felháborító. Lehet, hogy Rittersporn tagja a Táncratermett Ifjak Vidám Szervezetének, és ezért becsüli azt annyira fel. Én nem vagyok tagja eme egyesülésnek, így csak azt tudom, hogy kulturális tevékenység végzésére, a kulturpolitikai kérdésekben való eligazodásra egy bölcsészhallgatónak legalább annyira szüksége van, mint a Kovácsnak a kalapácsára. Enélkül nem tud boldogulni. Ha úgy tetszik, ez elemi követelmény. Itt sajnos nem az a fő veszély e pillanatban, hogy túlfeng a kulturális tevékenység, hanem éppen az a baj, hogy ilyen Ritterspornéhoz hasonló káros nézetek is akadályozzák a hozzánk méltó, magasabb színvonalú kulturális munka kialakulását. A sportmunka tekintetében, amely valamivel intenzívebben folyik, a fő gond megint csak nem a sok és jó sporttevékenység, hanem a minimális, a kevés. És a KISZ helyett sem a SZEDO, sem pedig a magyar labdarugó válogatott, sem pedig a győplabdászakosztály nem fog lehetőséget biztosítani az egyetemi hallgatók tömegének a sportolására.

Rittersporn fel sem veti, hogy a KISZ érdekvédelmi szervezet is. E tekintetben a KISZ jelentősége eddig is igen komoly volt /álláselosztás, ösztöndíj, kollégium, menza, képviselőlet különböző állami bizottságokban stb./, és talán a hallgatók fel sem tudják mérni azt, hogy ebből a szempontból mit jelentett és mit jelent a szervezet számukra. A jövőben - ez nyílt titok - a KISZ érdekvédelmi funkciói bővílni, szélesedni fognak, s erre alaposan fel kell készülni és készíteni a KISZ tagságot. Többek között azt is meg kell majd tanulni, hogy a beleszólás, a vitatkozás joga egyben felelősséggel is jár, hogy alaposan, meggondoltan, a reális lehetőségeket figyelembe véve kell szót emelnünk a különböző kérdésekben.

3/ Talán a legkevésbé szorul válaszra mindaz amit Rittersporn rólunk, KISZ vezetőkről elmondott. Szerinte mi általában jószándéku, de csak korlátozott, semmit nem látó, semmit észre nem vevő, a lelkiismeretünket állandóan nyugtatgató, a felelősség alól magunkat állandóan mentegető, haszonleső kisdedek vagyunk. Aki ismeri munkánkat, az tudja, hogy KISZ vezetőink nagy többsége tisztességgel, becsülettel helytáll a tanulásban, a mozgalmi munkában, élvezi KISZ tagságunk bizalmát /ezt a legutóbbi választások is bizonyították/. Mi is hibásak vagyunk abban, hogy mégsem áll mindegyik hivatása magaslatán. Vezetőképzési rendszerünk még nem eléggé érett arra, hogy a KISZ tagság egyharmadát kitevő vezetők nagy táborát alaposan felkészítse feladatai színvonalas ellátására. Tény az is - és ezen semmi féle fejtágító nem segít - hogy vannak munkájukat lelketlenül, lelkiismeretlenül végző emberek /az elenyésző kisebbség/, akiket le kell váltani.

4/ Végül: úgy vélem, hogy Rittersporn nem akarja látni a KISZ jelenlegi eredményeit, hibáit a maguk komplexitásában. Surolja a nihilizmus határát, /ami jelenleg van, az nem ér semmit/ ugyanakkor maximalista vagy illúziókat kergető /olyan célokat, feladatokat jelöl meg, amelyek jelen körülmények között teljesíthetetlenek./ Az ilyen követelések pedig - ha jószándékuak is - károsak mozgalmunk szempontjából. Ezen érdemes valamennyiünknek elgondolkodni.

Hegyvi András

Et angelus dñi. ¶
Et dixit dñs. Ego vocat
et. eduxi pplm istū de secūitate:
quib; mādātā dedi p̄r p̄ncip̄s

mādātā dedi p̄r p̄ncip̄s n̄ros p̄p̄t̄
tas quos audire noluerūt: sed iuxta
fecerunt n̄ra v̄l̄ta. M̄t̄er q̄ eos ḡt̄e
runt dicit illis. Q̄te filij: q̄ā ego vidua
sum ⁊ derelicta. Educā vos iū l̄ct̄ia:

LEVEGŐT?!

Néhány éve érdekes vita folyt az Élet és Irodalom hasábjain "Mennyit ér a bölcsészdiploma" címmel. A hozzászólások során Zsugán István közlé-
tett egy statisztikai adatát, mely szerint az ELTE Bölcsészkarának magyar szakos hallgatóinak ahhoz, hogy minden kötelező irodalmat becsületesen el-
olvassanak, öt teljes esztendőre lenne szükségük.

Ugy látszik, hogy a szegedieknek közel sem kell öt év erre; legalábbis ezt bizonyítja egy, e cikk megírásához készített statisztika. Felvetődhet ugyan, hogy ez a statisztikai felmérés nem szolgálhat elégséges alappal az általánosításra, ugyanis 60 hallgatót kérdeztünk meg, s ez a bölcsészek összlétszámának mindössze 10 %-a; de a pestivel való összevetéshez talán ez is elég mond/.

Lássuk a differenciált statisztikát:

Ány órát fordít hetente kötelező szépirodalom olvasására:

Nem kötelező szépirodalomra:

/beleértve az irodalmi folyóiratokat/

Nem kötelező szakirodalmat:

A megkérdezettek

60 %-a 5-nél kevesebbet

30 %-a 8-12 órát

10 %-a 12-20 órát

40 %-a egyáltalán nem olvas

40 %-a 5-nél kevesebbet

20 %-a 5-10 órát

20 %-a egyáltalán nem olvas

70 %-a 5 óránál kevesebbet

10 %-a 10-35/17-öt

Diákok lévén szemináriumokra is járunk, s ezekre rendszerint készülni is kell. Mennyit fordítanak a megkérdezettek a szemináriumi felkészülésre ?

30 % 5 óránál kevesebbet

50 % 5-10 órát

5 % 10-20 órát

5 % pedig 30 órát szán

hetente a felkészülésre

E számadatok tanúsága szerint hallgatóink nem annyira olvasottak, mint amennyire ez egy bölcsésztől elvárható lenne. Az összehasonlításon belül viszont inkább olvasnak kötelező irodalmat, semmint önszántukból.

Annak, hogy a kötelező irodalom olvasására kevesebb időt fordítanak, mint a pestiek, talán oka az is, hogy a tanárok kevesebb mű ismeretét követelik meg.

S ez helyes is; olyan követelményeket szabni, amelyeket teljesíteni is lehet.

De a bölcsész nemcsak tanul; fennmaradó szabadidejében mit csinál ?

Milyen gyakran jár moziba: 50 % hetente egyszer
40 % kéthetenként
10 % havonta
" " " színházba: 70 % évente csak egyszer, vagy kétszer
30 % havonta

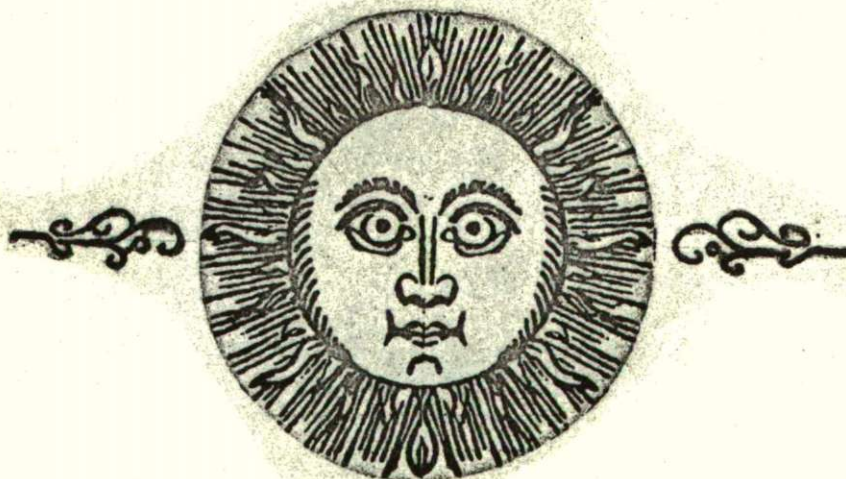
Egyéb szórakozásra mennyi időt fordít ?

10 % semmit
10 % 5 óránál kevesebbet
30 % 10 " "
30 % 10-20 órát
20 % 20-nál többet

Mennyi időt fordít alvásra ?

Heti 40 óránál kevesebbet: 20 %
50 " " : 20 %
60 " " : 60 %

Az alvásnak szentelt idő heti mennyisége talán kielégítő; hogy a hallgatók a legtöbb esetben mégis fáradtak, annak a rendszertelen alvás az oka. Hétközben 5-6, vagy esetleg csak négy órát alszanak, amit aztán a hét végén pótolnak. Még egy tényezőről nem szabad megfeledkeznünk, a közösségi munkáról /KISZ tevékenység, csoporton belüli munka stb/. A statisztika szerint a hallgatóknak csupán 40 %-a végez aktív közösségi munkát rendszeresen. Ebből mintegy 50 % heti 10-15, vagy még ennél is időt fordít erre. Ezeknek a megterheltsége óriási, feltétlenül kell tenni valamit a munka arányosabb elosztása érdekében.

TEMESI FERENC:

in memoriam

Sohasem tarisznázott neki senki hamubasült pogácsát. Rettegésbe öszült szüleitől csak karnyuajtásnyira volt már a halál. Legkisebb fiuként neki jutott a halálos dicsőség: megvini a sárkánnyal. Feltette magában, egy élete a halála, de legyőzi. Kardot sehogysem sikerült szereznie. A falubéli kovács egyre csak ekevasakat kongatott, mint a harangozó a deleket. Azért csak elindult, vállára vette a sorsát.

Éjjel ment, nappal ment, folyvást csak az orra után. Ha éhe támadt, napfényt kent a levegőre, azt ette, s nagyokat ivott rá. Eső mosdatta, szél szárította, nap mosolyogta, hold vigyázta. Utján folyók, fák, mezők, és madárlátta szerelmek kísérték.

Egyszer aztán egy órmótlan vaskapu állta útját, illendően köszöntötte: belerugott kettőt-hármat. De bizony nem nyílt az meg. Hát most mitévő legyen? Törte a fejét, de egy árva varázsige sem jutott az eszébe, mindig csak a sárkányt látta maga előtt.

Leült hát a földre, erősen gondolkozott. Egyszer csak honnan, honnan nem, benépesült a váralja - mert bizony vár volt az - csupa-csupa legkisebb fiuval. Kardjaik büszkén feleltek a napfénnel.

Megkérdezte tőlük: Hová, hová, atyámfiai?

Egy emberként felelték rá: - Mi bizony ide a városba, sárkányölőbe!

- Nem olyan egyszerű az, - válaszolta - zárva van a kapu. Hanem ha mindnyájan nekimenünk, betörhetnénk.

Egyikük se méltatta válaszra. Letelepédtek, falatoztak - jó távol tőle. Telt-múlt az idő, egyszer aztán megnyílt a kapu, de csak résnyire. Nagy gomolyag legkisebb fiu dulakodott máris előtte. De a mi legkisebb fiunk is odajutott egyszer. Egy páncélos vitéz állította meg:

- Ki vagy?

- Én a legkisebb fiu vagyok, beszédem van a sárkánnyal!

- Na, na! Hátrább az agyarakkal! Előbb lássuk az írást!

- Milyen írást?

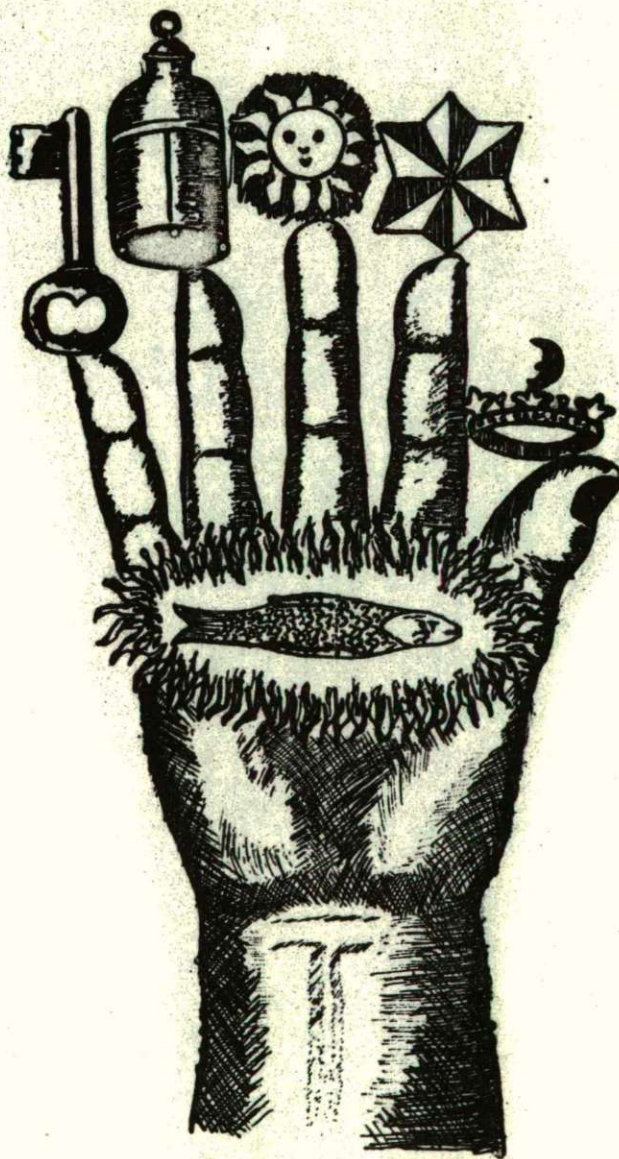
- Hát azt, ami igazolja, hogy valóban te vagy a legkisebb fiu. Anélkül be nem eresztelek!

- Írás... az az egy nincs - szeppent meg a legkisebb fiu, pedig kardja se volt, mintha ágyut sütöttek volna el válaszul, úgy csapódott be előtte a vasajtó. Csak állt, nem értette az egészet.

Ahogy körülnézett, úgy tűnt neki mintha a nagykapu kiskapukat kölykezett volna.

Sok legkisebb fiu surrant be ott a szeme láttára. "Miért ne próbálhatnám mag én is?" villant az agyába. Hét látnyi természetével azonban nem fért be egyiken se, földön csuszni meg nem szeretett. Kívül is maradt. Mit tehetett: ő volt a legnagyobb legkisebb fiu.

Elszornyítódozva üldögélt a fal tövében. Ekkor merész ötlete támadt: alagutat fog fúrni a fal alatt. Mégiscsak megmérkőzik a sárkánnyal! Boldogan nekilátott az ásnak, mind a tíz körmével. Napról napra kevesebbet jutott előre. Hamar belefáradt a kilátástalan küzdelembe. Ledobta válláról a sorsát, túl nehéznek találta. Belefáradt a maga vájta gödörbe, hogy pihenjen egy kicsit. Nem is kelt fel onnan soha többé. Eddig volt, igaz volt. Sárkányölőnek szólt.

IRODALMI

DIÁKKÖR

„KÉRJE KÉT SZÜLŐJE SZEMMEL: SZELLEM ÉS SZERELEM”

Edward Albee

Mi jogosíthatott fel József Attila Ars-poétikája utolsó két sorának címadó mottóként való felhasználására?

Rövid eszneftuttatásom célja. A magyar irodalmi diákkör bemutatása és vele összefüggésben néhány alvi kérdés felvetése.

Diákkörünk két jelzője közül a prioritás az irodalmi-t illeti. Szekciónk ülésein, vitáin helye van minden magyar nyelven írott irodalmi témájú dolgozatnak, függetlenül alkotóik esetleges idegen-nyelvi szakjától. Tehát a magyar szakos hallgatók dolgozatain kívül felolvasásra kerülhetnek /és kerülnek/ más nyelv-szakos hallgatók munkái is. Az egyetemünk diákköri rendszerében jelenlévő hiátus pótlását látja el így a magyar irodalmi diákkör. Ebből következően jogos a nagyobb igények és fokozottabb követelmények felállítása szekciónkkal szemben. Miért? Egyrészt: a bölcsészettudományi karon folyó tudományos diákköri munka gerincét kell alkotnia a magyar irodalmi diákkörnek, éppen mert széles tematikával és nagy lehetőségekkel rendelkezik. /Pl. az irodalmon kívül más művészeti ágak - zene, film stb. - irodalmi vonatkozásaival is foglalkozhat, mint ahogy egyik - elmúlt félévben felolvasott - dolgozatunk éppen ehhez adott adalékot./ Másrészt: A magyar irodalmi diákkör prioritását huzza alá hiátuspótló funkciójá is.

S végül: Az említettekből következően a legszélesebb tömegbázisra épül, a legnagyobb számú hallgatót érinti.

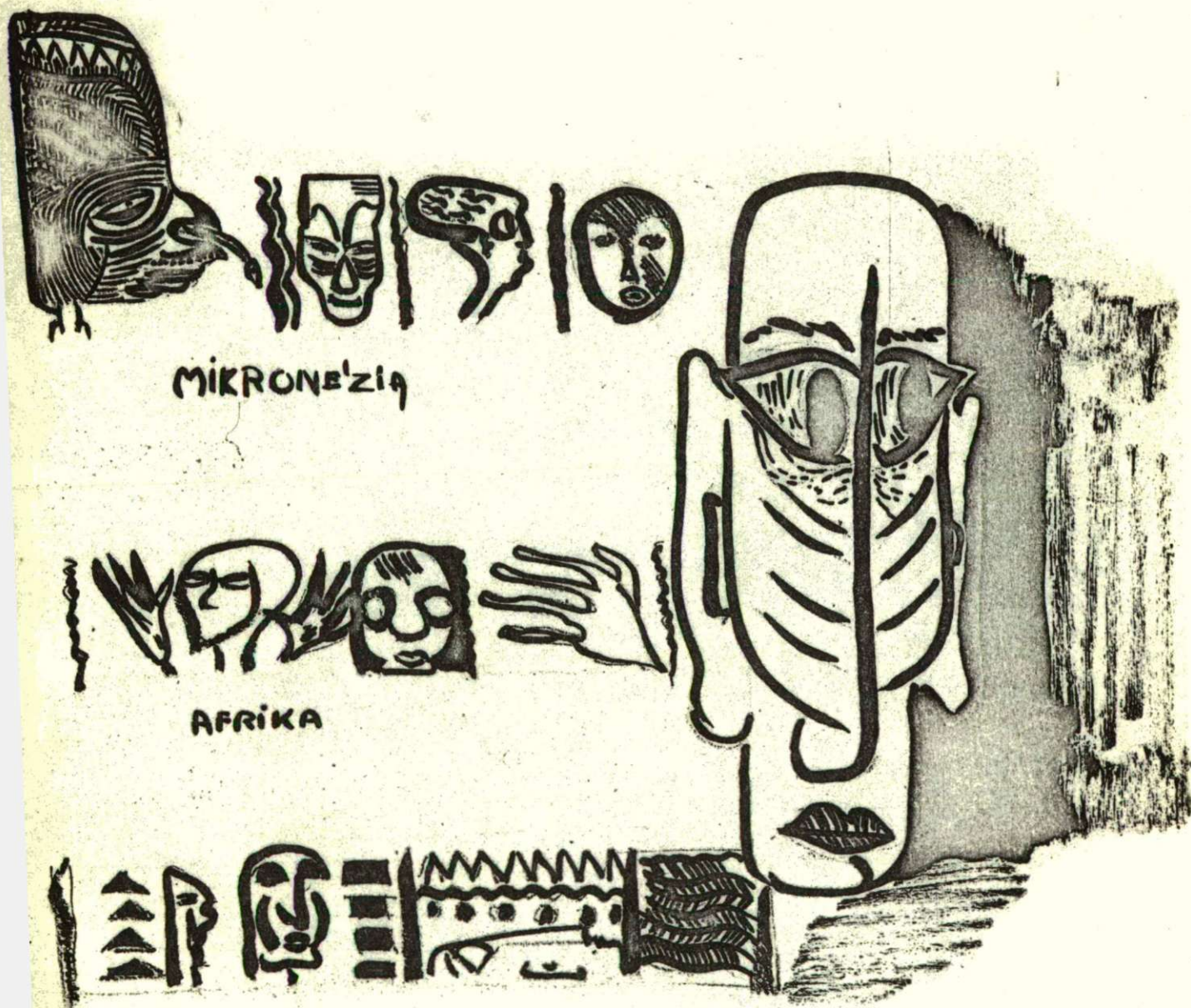
Az 1968/69-es tanév kezdetén bizonyos strukturális változások /"órásgváltás" a titkári funkcióban stb./ nem voltak nyomtalanok; bizonyos átmeneti stagnálást okoztak. Így a tanév első félévében csak egy dolgozat került felolvasásra. A keveset-nyújtás tudata és a téli időszakra eső nagyobb alkotói kedv eredményezte, hogy az 1969 március 29.-ei helyi diákköri konferencián öt dolgozat szerepel szekciónkban, a következő témákkal: Az ellenpont szerepe Vörösmartynál; A magyar ugar motívum Adynál; Vajda és Eminescu; Hoffmanstal novellaelemzés; Ejhenbaum munkásságának módszertani jelentősége.

Ez a magyar irodalmi diákkörben folyó munka széles tematikáját bizonyítja, s örömmel állapítható meg: nem mellőzve a tudományosságot, az egzaktságra való törekvést sem. Ez természetesen nem valamiféle pluszt jelent. Ez követelmény. A többet-akarással, a nagyobb lehetőségek vágya felmerült a tanszéki oktatókkal megrendezett igen hasznos és tanulságos beszélgetés folyamán. is. Igényesnek kell lennünk nemcsak másokkal, de önmagunkkal szemben is. Ezen igényességünk alkotó kiteljesedéséhez

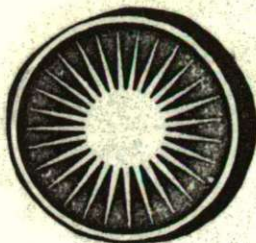
segít, ad lehetőséget a diákkör. Egyfelől, mint a hallgatók tudományos fóruma: a dolgozatok felolvasása és azt követő szabad légkörű, hasznos viták légkörében; másfelől: vezetőinek bármilyen szakmai kérdésben történő egyéni segítségnyújtása alapján is.

Ahhoz azonban, hogy a magyar irodalmi diákkör a hallgatók tudományos munkájának még szélesebbkörű, pezsgőbb fóruma legyen mindannyiunk -szakmai hozzáértésünk -gyarapításában, s nem utolsó sorban dolgozatokban megnyilvánuló -alkotó aktivitása szükséges.

Mindehhez tudományos felkészültségünk mellett az irodalom szeretete - ha úgy tetszik - szerelme kell. Innen a mottó.

/Juhász Ferenc: A Szent Tűzön regél/

Juhász Ferencnek régenvárt, új verseket magábafoglaló könyve jelent meg. Amikor 1957-ben kiadták gyűjteményes kötetét és évekig nem jelentetett meg egyetlen verset sem, az aggodás jogos volt; vajon a fiatalos lendülettel égig szárnyaló, aztán komoran a pokolba merülő költő, akinek létfontossága számvetést kellett végeznie magával és költészetével, mire jut majd; elnőmul-e, urrá lesz rajta a bénaság, vagy pedig ő kerül ki győztesen a mitikus harcból, a "fehér báránnyal" vívott küzdelemből. 8 év után vehettünk kézbe új könyvet tőle, de a "Virágzó világfa" alig tartalmazott újabb verseket. Igaz, hogy akkoriban megjelent másik verseskötete, a "Harc a fehér báránnyal" már lényegesen más képet mutatott, és az 1967-ben megjelent "Mit tehet a költő?" c. esszégyűjteménye is megfelelően tájékoztatott Juhász gondolatairól, - mégis: újabb könyvét nagy várakozás előzte meg. "A Szent Tűzön regél" rendhagyó kötet, két szempontból is. Nagyrészt vers-próza, pontosabban: véglegesen kialakultnak látszó, sajátos ritmikájú, hosszú sorokból álló "hosszu vers"; másrészt lényegében egyetlen témát érint. Ez viszont alapvető téma: nemcsak Juhász, de a költészet alaptémája. Szembenézés a legfontosabbal: egyetemes létünk problémáival és egyúttal az ének értelmével. A lét és a dal Juhásznál egymástól elválaszthatatlan, kölcsönösen feltételezik egymást.

Verseit olvasva látjuk, hogy költészete alapvető változást nem mutat; az a különbség, ami látszólag fennál a fiatal és a mai Juhász között, a fejlődés dialektikájából fakad. Legteljesebben talán világképe teljesedett ki; némileg leegyszerűsítve: a kezdeti kis-horizontu szemléletől, az emberközpontu világlátáson át, lét-központu világképig jutott el, így egyúttal a költészet lehetőségeinek határáig. Ám ebből nem következik e határ lerombolásának szükségszerűsége.

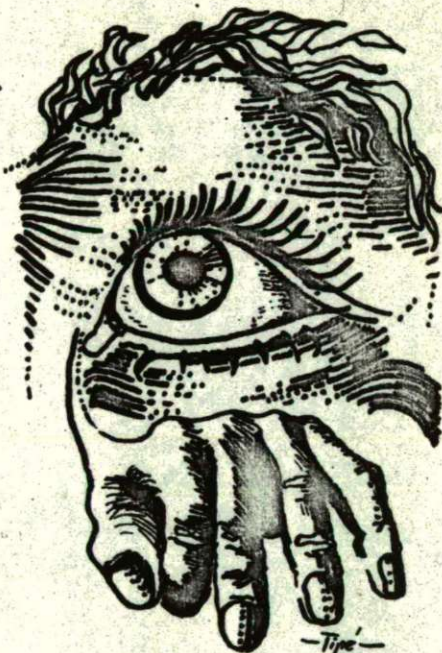
A kötet verseinek problematikája általános problémák fellelőre és megoldás-kísérletére ad lehetőséget. A halál nemcsak azt a halált jelenti, amely mint tényleges lehetőség létezik ma /fizikai megsemmisülés/, hanem egy ennél még általánosabb pusztulás, amely még az előbbinél is képtelenebb és érdemtelenebb: "a Személyiségünkre-áhitózó". Azért is, mert jóideje folyamat; a történelmi, társadalmi, kulturális tényezők változó produktuma,

a személyiség, éppen ezektől a tényezőktől károsodott; változó jellege pedig bármit jelenthet, de nem a felelősség súlyának általunk való megkönnyítését. A felelősségtudattal jellemezhető ember és a felelősség haláláról van szó. A jövő problémája összekapcsolódik a költészet jövőjének kérdésével. Nemcsak a majd 12 ezer soros "Gyermekdalok", "A Szent Tűzön regéi" "A költészet és a jövő", de még a "Bomba" című, Gregory Corso-versből újratemtett költemény is a jóságért /itt: kegyetlen tisztaságért/ perel. "De lemondhat-e a költő a felelőségről és a fájdalomról?... Akkor is, ha tehetetlen és árva. Ha úgy érzi, elárultatott embersége, hite, élet-álma, jövő-szeretete?"

Világképének alapvető kategóriája ez, a hit tisztán megőrzésének erkölcsi parancsa. Hiteles, megpróbáltatások árán jutalmul-

latu költészet-katedrális; a reneszánsz monumentális velejárója itt a pozitív értelemben vett barokkos gazdagság, a "világfa" minden részének részletesen megrajzolt képe, a bonyolult összefüggések megfelelő kifejezése, változatosság, halmozás, burjánzás /itt a lét rajzában! / és a szürrealisztikus stíluselemek: sajátos szóösszetételek, jelzők, különös hangulat.

Költészetének látomásos jellege eleve feltételezi a dolgok minden rétegű leírását, a vonulatok gazdag rajzát, s ez a burjánzás, tenyészet, a lényegek

amennyiben bonyolultságában szépnek, mámorítóknak tűnik, annyiban képtelen is; a kapcsolatok felborítottaságából semmiféle kivetítő utat nem látni, az őserdő-világban rohanó emberiség jó, ha egy tisztásra téved, - a kuszaság tulajdonképpen körülötte marad. A sejtelmes, finom elvontság általa, ha a kéz nem tud egy ösvényre mutatni. Korunk embere felmenteni véli magát a rásúlyosodó válszadás, s felelősség alól. Elveszni lát - szik a lényeg: az ember teljességre született minősége.

A "Gyermekdalok" sok területet érintő költemény. Nemcsak a tiszta dal iránti vágyódás tragédiája, a költészet és az ember lehetséges tragédiája fejeződik ki benne, hanem a szörny kettős-alkatában a konkrét ember választásának két lehetősége is; a lét csodálata; a tisztaság mint büntető hatalom; a Földanya képében a mindig megmaradó megmenekülés lehetősége; a marék Emberség mitikus sira-

kapott, megszenvedett hit, hiszen ezt feltételezhető kételkedés is áthatja egész költészetét. Mit tehet a költő? - kérdezte: mi a költészet lehetősége és kötelessége? "Hogy éljen hitével és reményével! Mert ez a hatalma!" - válaszolja. Hatalom, abban az értelemben, ahogy a művészetet meghatározza: "A művészet bármily indulatu és megjelenési formájú is: cselekvés. "Ebben az egyetemesse tárgyú értelmezésben a művészet mint az embertelenség kontrasztja képes hatni: "mert önmaga az erkölcs". /"A kiválasztásról és a feladatról"/

A "Gyermekdalok" 11 909 sorával kétségkívül nehezen olvasható mű, befogadása nagy intellektuális erőfeszítést igényel. Juhász mítoszokon alapuló "époszai" általában ilyenek. Az ének "virágzó világfa", "virágzó tenyészet" jellegéből következik a dantei sugall-

összefoglalása egy nagyobb lényegben, sajátos minőséget ad; Juhász képei, versei anyagai nem elvontak, hanem képzeltek, teremtettek; külön világot tervez meg. A modern költészet irányultsága egyre inkább a lebegő absztrakciók világa felé mutat /és az a tragédiája, hogy kérdéses; ugyanakkor ebben rejlik lenyűgöző szépsége is, - hallhattuk e paradoxont Pilinszky Jánostól/, ám az, hogy a juhászi költészet nem egy irányu az általánosabb jelenséggel, önmagában még nem jelent értékkülönbséget. Ellenkezőleg: végtelenül összetett valóságunk

tása. Büntetés a lény halála, mert a tiszta dal hallgatása nem volt teljes, a dal lényegét képtelen volt fölfogni, érezni, de mégis: a sirtásban az "Embersárhánygik-Ámulat" /az emberség utolsó maradványa/ Jézus alakjához nő fel, - mégis egyetemes gyász ez.

A modern szellemü teljesség kozmikus méretű és jellegű értelmezését, megragadását és megjelenítését más magyar költőnél nem figyelhetjük meg. I a mítoszteremtő. Juhással bizonyos értelemben csak a világirodalom egyes alkotói rokoníthatók, érzésem és ismereteim szerint legteljesebben Saint-John Perse költészete: ugyanaz a látomásos, hatalmas emberség. S itt jegyezném még meg: meglepően hasonló vonások vehetők észre Juhász Ferenc kozmikus látomásai és Lehet István egyes képe között; - 'a költészet beszélő festészet, a festészet hallgató költészet' Szimonidész-től való meghatározásának igazát érezzük.

/Szépirodalmi Könyvkiadó, 1969/

BÖLCSESZ, A JATE BÖLCSESZETTUDOMÁNYI

KAR KISZ VB IDŐSZAKI KIADVÁNYA

SZERKESZTI A SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG

FELELŐS KIADÓ: RÁKOS ISTVÁN

KÉSZÜLT: 300 PÉLDÁNYBAN